

UDK 342.7(497.4)
Prejeto: 5. 10. 2005

Dostop do informacij javnega značaja

JOLANDA FON

višja svetovalka, Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1000 Ljubljana,
el. pošta: jolanda.fon@gov.si

IZVLEČEK

Informacija javnega značaja je tista informacija, ki izvira iz delovnega področja organa, nahaja pa se v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali dokumentarnega gradiva, ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom, ali pridobil od drugih oseb. Informacije javnega značaja so prosto dostopne pravnim in fizičnim osebam (prosilcem). Vsak prosilec ima pravico pridobiti od organa informacijo javnega značaja na vpogled ali pridobiti prepis, fotokopijo ali elektronski zapis. Prošilec lahko poda ustno ali pisno zahtevo. Če organ zahtevi za dostop do informacije javnega značaja ugotovi, o tem ne izda posebne odločbe, ampak naredi uradni zaznamek. Če pa zahtevo deloma ali v celoti zavrne, o tem izda pisno odločbo z obrazložitvijo in poukom o pravnem sredstvu.

Prošilec ima pravico do pritožbe; o njej odloča pooblaščenec za dostop do informacij javnega značaja.

KLJUČNE BESEDE: Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, informacija javnega značaja, prosilec, pooblaščenec za dostop do informacij javnega značaja

ABSTRACT

ACCESS TO THE INFORMATION OF PUBLIC CHARACTER

An information of public character is the information, coming from the sphere of work of an authority in a form of a document, case, file, register, record or documentary materials, made by the authority itself, in cooperation with another authority, or the document had been obtained from other persons. Pieces of information of public character are accessible, without limits, to the legal and natural persons (applicants). Each applicant has the right to obtain the information of public character from an authority for perusal, or to acquire a transcript, a photocopy, or an electronic record. The applicant can give an oral or a written request. If the authority complies with the demand, it does not issue a special decision but only makes an official notice. If the authority partly or entirely refuses the demand, it issues a written decision, containing a detailed explanation as well as the caution of the legal redress.

The applicant has the right of complaint; the decision about it is taken by the mandatory for the access to the information of public character.

KEY WORDS: Law of the access to the information of public character, information of public character, applicant, mandatory for the access to the information of public character

Dostop do informacij javnega značaja je med temeljnimi človekovimi pravicami ena najmlajših pravic, saj jo je večina držav začela umeščati v svoje zakone šele v 20. stoletju, mnoge države pa tega področja še danes nimajo urejenega.

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja – Uradni list RS, št. 24/03, 61/05 – ZDIJZ

ureja postopek, ki vsakomur omogoča prost dostop in ponovno uporabo informacij javnega značaja. Tudi Ustava Republike Slovenije v 39. členu določa, da ima vsakdo pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon.

4. člen ZDIJZ določa, da je informacija javnega značaja tista informacija, ki izvira iz delovnega področja organa, nahaja pa se v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali dokumentarnega gradiva (v nadaljnjem besedilu: dokument), ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom, ali pridobil od drugih oseb. Kot posebnost naj navedem, da arhivsko gradivo, ki ga hrani v okviru javne arhivske službe pristojni arhiv v skladu z zakonom, ki ureja arhive, ni informacija javnega značaja po tem zakonu.

Skladno s 5. členom zakona so informacije javnega značaja prosto dostopne pravnim in fizičnim osebam (v nadaljnjem besedilu: prosilci). Vsak prosilec ima pravico pridobiti od organa tovrstno informacijo na vpogled ali pa pridobiti prepis, fotokopijo ali elektronski zapis. Organi, ki morajo prosilec omogočiti dostop do informacij javnega značaja, so državni organi, organi lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb (v nadaljnjem besedilu: organi). Prosilec lahko zahteva dostop do informacije javnega značaja v obliki ustne ali pisne zahteve. Če organ zahtevi ne namerava ugoditi, je uradna oseba dolžna prosilcu pojasniti, da mu ustna zahteva ne omogoča pravnega varstva.

Če se prosilec odloči vložiti pisno zahtevo za dostop do informacije javnega značaja, jo vložijo pri organu, za katerega meni, da ima to informacijo. Zahtevo lahko vložijo tudi v elektronski obliki. V zahtevi morajo biti navedeni organ, ki mu zahtevo pošiljamo, osebno ime, firma ali ime pravne osebe, morebitni zastopnik ali pooblaščenec ter naslov prosilca oziroma njegovega zastopnika ali pooblaščenca. Prosilec mora v zahtevi opredeliti informacijo, s katero se želi seznaniti, ter določiti, na kakšen način se želi seznaniti z vsebino zahtevane informacije (vpogled, prepis, fotokopija, elektronski zapis).

Če prosilec vložijo nepopolno vlogo, mora organ pozvati prosilca, da v roku, ki ga določi organ, vlogo dopolni. Če prosilec zahteve ne izpolni, organ zahtevo zavrže. Pri dopolnitvi zahteve zakon zagotavlja prosilcu strokovno pomoč.

Glede na to, da prosilec sam presodi, kateri izmed organov ima informacijo, ki jo želi, se lahko zgodi, da se zmoti in vložijo zahtevo pri organu, ki te informacije nima in mu je zato ne more priskrbeti. V tem primeru mora organ odstopiti zahtevo organu, ki je glede na vsebino zahteve pristojen za reševanje in o tem obvestiti prosilca.

Postopek z zahtevo vodi uradna oseba. Določi jo organ, saj citirani zakon obvezuje vse zavezance, da imenujejo eno ali več uradnih oseb, ki bodo pristojne za posredovanje informacij javnega značaja.

Če organ zahtevi za dostop do informacije

javnega značaja ugodijo, o tem ne izda posebne odločbe, ampak naredi uradni zaznamek o tem. Če pa zahtevo deloma ali v celoti zavrne, o tem izda pisno odločbo, njena sestavna dela pa sta tudi obrazložitev razlogov, zaradi katerih je bila zahteva zavrnjena in pouk o pravnem sredstvu. Tako organ omogoči prosilcu, da vložijo pravno sredstvo proti odločitvi organa. Pravna domneva je, da se zahteva šteje za zavrnjeno, če organ ne omogoči prosilcu dostopa do informacije v 20, izjemoma 30 delovnih dneh ali če ne izda in ne vroči odločbe o zavrnitvi zahteve.

Če organ zahtevi ugodijo, prosilcu nemudoma omogoči seznanitev z vsebino zahtevane informacije. Če je zahtevana informacija varovana po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah, prosilcu omogoča seznanitev z informacijo tako, da mu jo da na vpogled.

Če prosilec določeno informacijo sicer prejme, vendar ta ni tista, ki jo je zahteval, lahko zahteva od organa, da mu omogoči seznanitev z informacijo javnega značaja, ki jo je navedel v zahtevi. O tem mora organ odločiti nemudoma, najkasneje pa v 3 delovnih dneh.

Zoper odločbo, s katero je organ zahtevo zavrnil, in zoper sklep, s katerim je organ zahtevo zavrgel, ima prosilec po ZDIJZ pravico do pritožbe. O pritožbi zoper navedena pravna akta odloča poseben organ, to je pooblaščenec za dostop do informacij javnega značaja.

Pooblaščenec je samostojen državni organ; imenuje ga Državni zbor Republike Slovenije na predlog predsednika Republike Slovenije. Imenovan je za obdobje petih let izmed državljanov Republike Slovenije. Pooblaščenec pri odločanju o pritožbi zoper odločbo o zavrnitvi in sklepu o zavrnjenju odloča po pravilih Zakona o splošnem upravnem postopku. Pooblaščenec kot pritožbeni organ sam oceni in presoja dejstva, ki se nanašajo na možne škodljive posledice, ki bi nastale ob razkritju podatka oziroma na obstoj izjem po 6. členu ZDIJZ. Zoper odločbo pooblaščenca je mogoče sprožiti upravni spor.

Zavezanec mora vedno presojsati, ko zavrne zahtevo za dostop do informacije, upošteva zapisane izjeme v 6. členu ZDIJZ. Zakon v 6. členu navaja dvanajst primerov, v katerih lahko organ prosilcu zavrne zahtevo zaradi posebne narave podatka, ki ga prosilec želi:

1. podatek, ki je na podlagi zakona, ki ureja tajne podatke, opredeljen kot tajen zaradi javne varnosti, obrambe države, zaupnosti mednarodnih odnosov ali zaupnosti obveščevalne in varnostne dejavnosti državnih organov,
2. podatek, ki je opredeljen kot poslovna skrivnost v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske družbe,
3. osebni podatek, katerega razkritje bi pomenilo kršitev varstva osebnih podatkov v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov,
4. podatek, katerega razkritje bi pomenilo krši-

- tev zaupnosti individualnih podatkov o poročevalskih enotah skladno z zakonom, ki ureja dejavnost državne statistike,
5. podatek, ki se nahaja v javnem arhivskem gradivu, ki je skladno z zakonom, ki ureja arhivsko gradivo in arhive, opredeljen kot zapen,
 6. podatek, katerega razkritje bi pomenilo kršitev zaupnosti davčnega postopka, skladno z zakonom, ki ureja davčni postopek,
 7. podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi kazenskega pregona ali v zvezi z njim, ali postopka s prekrški in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi,
 8. podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi upravnega postopka, in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi,
 9. podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi pravnega, nepravdnega ali drugega sodnega postopka, in bi njegovo razkritje škodovalo njegovi izvedbi,
 10. podatek iz dokumenta, ki je v postopku izdelave, in je še predmet posvetovanja v organu, njegovo razkritje pa bi povzročilo napačno razumevanje njegove vsebine,
 11. podatek o naravni vrednoti, ki v skladu z zakonom, ki ureja ohranjanje narave, ni dostopen javnosti zaradi varovanja naravne vrednote,
 12. podatek iz dokumenta, ki je bil sestavljen v zvezi z notranjim delovanjem oziroma dejavnostjo organov, in bi njegovo razkritje pov-

zročilo motnje pri delovanju oziroma dejavnosti organa.

V Arhivu Republike Slovenije smo do sedaj posredovali dve informaciji javnega značaja, in sicer na pisno zahtevo prosilca Konrada Kraška, ki se je nanašala na zapisnik poslovnega kolegija, na pisno zahtevo novinarja MAG-a Igorja Kršinarja pa smo posredovali odločbo o imenovanju prejšnjega direktorja dr. Dragana Matića.

Dostop do informacij javnega značaja je torej ustavna pravica vsakega državljana Republike Slovenije. Pravo Evropske unije nalaga dolžnost državljanom Republike Slovenije, da nadzorujejo delo organov javne uprave in jim daje pravico do informacij javnega značaja.

Literatura

Ustava RS.

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ), Uradni list RS, št. 24/03 in 61/05.

Nataša Musar Pirc, Dostop do informacij javnega značaja in razvoj te pravice, seminar 18. 5. 2005.

Sonja Bien, Nekatera procesna vprašanja Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, seminar 18. 5. 2005.

Spletne strani Ministrstva za javno upravo v zvezi z informacijo javnega značaja, naslov: <http://www.mju.gov.si>.